

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

De levende werkzaamheid. Politieke betrokkenheid van burgers bij het lokaal bestuur

Castenmiller, P.

Publication date
2001

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Castenmiller, P. (2001). *De levende werkzaamheid. Politieke betrokkenheid van burgers bij het lokaal bestuur*. [, Universiteit van Amsterdam]. VNG.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

BIJLAGE 4

DIVERSE AANVULLENDE ANALYSES

4.1 Communaliteit, heterogeniteit en omgevingsadressendichtheid in IWG93

4.1.1 Inleiding

In IWG93 is een aantal bijzondere indicatoren voor het 'karakter' van de woongemeente opgenomen. Dit zijn de *communaliteit* van de gemeente, de *sociale heterogeniteit* en de *omgevings-adressendichtheid*. De eerste twee indicatoren zijn door de oorspronkelijke samenstellers van dit bestand vastgesteld. De derde indicator is een gegeven van elke gemeente dat jaarlijks door het CBS wordt bepaald.

In deze bijlage worden de resultaten van analyses gepresenteerd waarbij de genoemde drie kenmerken als onderscheidend criterium tussen respondenten uit diverse gemeenten zijn gebruikt.

4.1.2 Communaliteit

De door Denters en Geurts (1998) vastgestelde mate van communaliteit heeft betrekking op het aandeel stemmen die bij raadsverkiezingen op lokale partijen zijn uitgebracht. In deze optiek zou de mate van communaliteit ook een indicatie zijn voor specifieke lokale culturen. Verondersteld kan worden dat in gemeenten met een sterke positie van lokale partijen, burgers eerder een hoge mate van betrokkenheid bij de lokale politiek zullen vertonen.

In tabel bijlage 3.1 zijn de verschillen aan de hand van dit onderscheid gepresenteerd. De verbanden met factoren als opleiding, activiteit in sociale organisaties, leeftijd, opleiding en woonduur zijn vanzelfsprekend grotendeels identiek aan die in hoofdstuk 7 (tabel 7.3) zijn gepresenteerd. Het gaat er nu vooral om of aan de hand van de mate van communaliteit wezenlijke verschillen tussen gemeenten optreden.

Tabel bijlage 4.1 Verklaarde variantie en vastgestelde regressiecoëfficiënten bij elke communaliteitsklasse, per indicator voor betrokkenheid

	Afhankelijke variabelen					
	belangstelling lokale politiek	mening lokale responsiviteit	mening lokale politieke competentie	beoordeling gemeentebestuur	lokale politieke kennis	lokale politieke activiteit
I. % lok. PP <10%	-0,04*	-0,16*	-0,04*	-0,08*	-0,10*	-0,16*
II. % lok. PP ≥10% en <25%	-0,06*	-0,15*	-0,03*	-0,06*	0,02	-0,03*
III. % lok. PP ≥25% en <49%	-0,03*	0,02*	-0,09*	0,09*	-0,01*	0,05*

* Niet significant.

** Afgezet tegen meer dan 50%.

Duidelijk is dat de mate van communaliteit geen wezenlijke invloed heeft op de mate van betrokkenheid. Met andere woorden, uit een sterke electorale positie van lokale partijen in een gemeente kan niet automatisch worden afgeleid dat de burgers in die gemeente meer betrokken zijn bij de lokale politiek.

De aanvullende tabellen bij dit onderwerp, die op vergelijkbare wijze in bijlage 2 zijn opgenomen, volgen hieronder.

Legenda bij de tabellen met de toevoeging 'b'

1. Aandeel lokale partijen <10%	3. Aandeel lokale partijen $\geq 25\%$ en <49%
2. Aandeel lokale partijen $\geq 10\%$ en < 25%	4. Aandeel lokale partijen $\geq 50\%$

Tabel bijlage 4.2a Politieke interesse (1=geen; 4=veel)

Variabele	B	beta	T	sign.*
seks (1=man; 2=vrouw)	-0,12	-0,06	-2,5	nee
leeftijd (in jaren)	0,01	0,11	3,7	ja
woonduur (in jaren)	0,00	0,00	0,1	nee
opleiding (1=laag; 3=hoog)	0,35	0,22	8,2	ja
actief in organisaties (0=niet; 2=sterk)	0,22	0,19	7,5	ja
communaliteitsklasse 1	-0,04	-0,02	-0,6	nee
communaliteitsklasse 2	-0,06	-0,03	-0,8	nee
communaliteitsklasse 3	-0,03	-0,01	-10,3	nee
constante	-3,6		-22,8	ja
R2 (adj.)	0,09			

* 1%-niveau.

Tabel bijlage 4.2b Analyse van de residuen per communaliteitsklasse

	1	2	3	4
R2 (adj.)	0,00	0,00	0,00	0,00

Bijlage 4

Tabel bijlage 4.3a Lokale politieke responsiviteit (0=niet; 3=hoog)

Variabele	B	beta	T	sign.*
sekse (1=man; 2=vrouw)	-0,01	-0,01	-0,2	nee
leeftijd (in jaren)	-0,01	-0,12	-4,1	ja
woonduur (in jaren)	-0,00	-0,05	-1,6	nee
opleiding (1=laag; 3=hoog)	-0,03	0,02	-0,6	nee
actief in organisaties (0=niet; 2=sterk)	0,18	0,13	4,9	ja
communaliteitsklasse 1	-0,16	-0,07	-1,8	nee
communaliteitsklasse 2	-0,15	-0,06	-1,6	nee
communaliteitsklasse 3	0,02	0,01	0,2	nee
constante	2,2		11,1	ja
R2 (adj.)			0,04	

* 1%-niveau.

Tabel bijlage 4.3b Analyse van de residuen per communaliteitsklasse

	1	2	3	4
R2 (adj.)	0,00	0,00	0,01	0,00

Tabel bijlage 4.4a Lokale politieke competentie (0=niet; 3=hoog)

Variabele	B	beta	T	sign.*
sekse (1=man; 2=vrouw)	-0,36	-0,19	-7,8	ja
leeftijd (in jaren)	0,01	0,10	3,3	ja
woonduur (in jaren)	0,00	0,07	2,4	nee
opleiding (1=laag; 3=hoog)	0,38	0,23	9,0	ja
actief in organisaties (0=niet; 2=sterk)	0,15	0,12	5,1	ja
communaliteitsklasse 1	-0,04	-0,02	-0,6	nee
communaliteitsklasse 2	-0,03	-0,01	-0,4	nee
communaliteitsklasse 3	-0,09	-0,03	-1,1	nee
constante	0,1		1,1	nee
R2 (adj.)			0,12	

* 1%-niveau.

Tabel bijlage 4.4b Analyse van de residuen per communaliteitsklasse

	1	2	3	4
R2 (adj.)	0,00	0,00	0,00	0,01

Tabel bijlage 4.5a Tevredenheid over gemeentebestuur (1=laag; 10=hoog)

Variabele	B	beta	T	sign.*
sekse (1=man; 2=vrouw)	0,08	0,04	1,3	nee
leeftijd (in jaren)	-0,01	-0,07	-2,4	nee
woonduur (in jaren)	-0,00	-0,07	-2,3	nee
opleiding (1=laag; 3=hoog)	-0,20	-0,10	-3,3	ja
actief in organisaties (0=niet; 2=sterk)	0,16	0,10	3,9	ja
communaliteitsklasse 1	-0,08	-0,03	-0,9	nee
communaliteitsklasse 2	-0,06	-0,02	-0,6	nee
communaliteitsklasse 3	0,09	0,03	0,8	nee
constante	6,6		31,9	ja
R2 (adj.)	0,03			

* 1%-niveau.

Tabel bijlage 4.5b Analyse van de residuen per communaliteitsklasse

	1	2	3	4
R2 (adj.)	0,00	0,00	0,03	0,02

Bijlage 4

Tabel bijlage 4.6a Politieke kennis (0=geen; 3=hoog)

Variabele	B	beta	T	sign.*
sekse (1=man; 2=vrouw)	-0,08	-0,04	-1,5	nee
leeftijd (in jaren)	0,01	0,12	4,1	ja
woonduur (in jaren)	0,01	0,22	7,4	ja
opleiding (1=laag; 3=hoog)	0,28	0,15	5,8	ja
actief in organisaties (0=niet; 2=sterk)	0,27	0,20	8,2	ja
communaliteitsklasse 1	-0,10	-0,04	-1,3	nee
communaliteitsklasse 2	0,02	0,01	0,2	nee
communaliteitsklasse 3	-0,01	-0,00	-0,1	nee
constante	0,2		1,2	nee
R2 (adj.)		0,13		

* 1%-niveau.

Tabel bijlage 4.6b Analyse van de residuen per communaliteitsklasse

	1	2	3	4
R2 (adj.)	0,00	0,00	0,00	0,00

Tabel bijlage 4.7a Politieke activiteit (0=geen; 1=actief geweest)

Variabele	B	beta	T	sign.*
sekse (1=man; 2=vrouw)	-0,05	-0,05	-1,9	nee
leeftijd (in jaren)	-0,00	-0,02	-0,6	nee
woonduur (in jaren)	-0,00	-0,04	-1,3	nee
opleiding (1=laag; 3=hoog)	0,08	0,10	3,7	ja
actief in organisaties (0=niet; 2=sterk)	0,13	0,22	8,6	ja
communaliteitsklasse 1	-0,06	-0,07	-1,8	nee
communaliteitsklasse 2	-0,03	-0,03	-0,9	nee
communaliteitsklasse 3	0,05	0,04	1,1	nee
constante	0,46		5,5	ja
R2 (adj.)		0,10		

* 1%-niveau.

Tabel bijlage 4.7b Analyse van de residuen per communaliteitsklasse

	1	2	3	4
R2 (adj.)	0,00	0,00	0,00	0,00

Het is al met al duidelijk dat de mate van communaliteit van een gemeente van geen enkele betekenis heeft voor de mate van betrokkenheid bij de lokale politiek.

4.1.3 Sociale heterogeniteit

In hun onderzoek gebruiken Denters en Geurts ook de mate van sociale heterogeniteit van gemeenten als onderscheidend criterium. De gedachte hierachter is, kort gezegd, dat een grotere mate van heterogeniteit bijdraagt aan een meer levendige politiek en daarmee uiteindelijk resulteert in een hogere mate van betrokkenheid. Daartegenover staat echter dat een sociaal heterogene gemeente mogelijk minder snel door de inwoners als een gemeenschap wordt ervaren. Bij het vaststellen van de mate van heterogeniteit zijn vele objectieve kenmerken van de gemeente gebruikt, zoals de leeftijdsopbouw, het aandeel etnische minderheden en de verhouding tussen werkenden en niet-werkenden. Een volledige toelichting is opgenomen in bijlage 3 van Denters en Geurts (1998: 269-270). De mate van heterogeniteit loopt van negatief (geringe sociale heterogeniteit), via 0 (gemiddelde sociale heterogeniteit), naar positief (sterke sociale heterogeniteit). Uit de volgende tabellen blijkt dat er zich vooral bij twee affectieve aspecten van betrokkenheid – responsiviteit en de waardering voor het bestuur – verschillen tussen respondenten voordoen. Respondenten uit weinig heterogene gemeenten denken over het algemeen positiever over het bestuur. Dit suggereert dat naarmate sociale verschillen in een gemeente kleiner zijn, eerder bij mensen het gevoel ontstaat dat het bestuur 'bij hen hoort', deel uitmaakt van hun gemeenschap en daadwerkelijk als het 'eigen' bestuur wordt beschouwd. De mate van heterogeniteit blijkt overigens nauwelijks van belang voor de belangstelling voor politiek, de kennis van lokale politici of de lokale politieke activiteit.

Tabel bijlage 4.8 Verklaarde variantie en vastgestelde regressiecoëfficiënten bij elke heterogeniteitsklasse, per indicator voor betrokkenheid**

	Afhankelijke variabelen					
	belangstelling lokale politiek	mening lokale responsiviteit	mening lokale politieke competentie	beoordeling gemeentebestuur	lokale politieke kennis	lokale politieke activiteit
I. Heterogeniteitsscore ≤ -1	0,07*	0,54	0,02*	0,43	0,20*	0,07*
II. Heterogeniteitsscore > -1 en $\leq -0,5$	0,04*	0,47	-0,05*	0,43	0,33	0,04*
III. Heterogeniteitsscore $> -0,5$ en ≤ 0	0,07	0,27	0,04*	0,21*	0,15*	0,02*
IV. Heterogeniteitsscore > 0 en $\leq 0,5$	-0,03*	0,14	-0,11*	0,16*	0,02*	-0,04*

* Niet significant.

** Afgezet tegen heterogeniteitsscore meer dan 0,5.

Ook hier kunnen voor de volledigheid nog de relevante aanvullende tabellen worden gepresenteerd.

Legenda bij de tabellen met de toevoeging 'b'

1. Heterogeniteitsscore ≤ -1
2. Heterogeniteitsscore > -1 en $\leq -0,5$
3. Heterogeniteitsscore $> -0,5$ en ≤ 0
4. Heterogeniteitsscore > 0 en $\leq 0,5$
5. Heterogeniteitsscore $> 0,5$

Tabel bijlage 4.9a Politieke interesse (1=geen; 4=veel)

Variabele	B	beta	T	sign.*
seks (1=man; 2=vrouw)	-0,12	-0,06	-2,6	ja
leeftijd (in jaren)	0,01	0,11	3,7	ja
woonduur (in jaren)	0,00	0,01	0,3	nee
opleiding (1=laag; 3=hoog)	0,36	0,22	8,4	ja
actief in organisaties (0=niet; 2=sterk)	0,22	0,18	7,4	ja
HTGklasse 1 (0=overig; 1=HTGklasse 1)	0,07	0,03	0,9	nee
HTGklasse 2 (0=overig; 1=HTGklasse 2)	0,04	0,02	0,6	nee
HTGklasse 3 (0=overig; 1=HTGklasse 3)	0,07	0,03	1,0	nee
HTGklasse 4 (0=overig; 1=HTGklasse 4)	-0,03	0,01	-0,4	nee
constante	-3,7		22,6	ja
R2 (adj.)		0,09		

* 1%-niveau.

Tabel bijlage 4.9b Analyse van de residuen per heterogeniteitsklasse

	1	2	3	4	5
R2 (adj.)	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00

Bijlage 4

Tabel bijlage 4.10a Lokale politieke responsiviteit (0=niet; 3=hoog)

Variabele	B	beta	T	sign.*
sekse (1=man; 2=vrouw)	-0,01	-0,00	-0,2	nee
leeftijd (in jaren)	-0,01	-0,12	-4,1	ja
woonduur (in jaren)	-0,00	-0,03	-0,9	nee
opleiding (1=laag; 3=hoog)	0,01	0,00	-0,2	nee
actief in organisaties (0=niet; 2=sterk)	0,16	0,11	4,4	ja
HTGklasse 1 (0=overig; 1=HTGklasse 1)	0,54	0,17	5,4	ja
HTGklasse 2 (0=overig; 1=HTGklasse 2)	0,47	0,18	5,4	ja
HTGklasse 3 (0=overig; 1=HTGklasse 3)	0,27	0,10	3,1	ja
HTGklasse 4 (0=overig; 1=HTGklasse 4)	0,14	0,04	1,4	nee
constante	1,7		8,4	ja
R2 (adj.)		0,06		

* 1%-niveau.

Tabel bijlage 4.10b Analyse van de residuen per heterogeniteitsklasse

	1	2	3	4	5
R2 (adj.)	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00

Tabel bijlage 4.11a Lokale politieke competentie (0=niet; 3=hoog)

Variabele	B	beta	T	sign.*
sekse (1=man; 2=vrouw)	-0,36	-0,19	-7,9	ja
leeftijd (in jaren)	0,01	0,09	3,3	ja
woonduur (in jaren)	0,00	0,07	2,3	nee
opleiding (1=laag; 3=hoog)	0,38	0,24	9,0	ja
actief in organisaties (0=niet; 2=sterk)	0,15	0,13	5,1	ja
HTGklasse 1 (0=overig; 1=HTGklasse 1)	0,02	0,01	0,3	nee
HTGklasse 2 (0=overig; 1=HTGklasse 2)	-0,05	-0,02	-0,7	nee
HTGklasse 3 (0=overig; 1=HTGklasse 3)	0,04	0,02	0,6	nee
HTGklasse 4 (0=overig; 1=HTGklasse 4)	-0,11	-0,04	-1,4	nee
constante	0,2		1,0	nee
R2 (adj.)		0,12		

* 1%-niveau.

Tabel bijlage 4.11b Analyse van de residuen per heterogeniteitsklasse

	1	2	3	4	5
R2 (adj.)	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00

Tabel bijlage 4.12a Tevredenheid over gemeentebestuur (1=laag; 10=hoog)

Variabele	B	beta	T	sign.*
seks (1=man; 2=vrouw)	0,08	0,04	1,4	nee
leeftijd (in jaren)	-0,01	-0,08	-2,5	nee
woonduur (in jaren)	-0,00	-0,05	-1,6	nee
opleiding (1=laag; 3=hoog)	-0,16	-0,08	-2,7	ja
actief in organisaties (0=niet; 2=sterk)	0,14	0,09	3,4	ja
HTGklasse 1 (0=overig; 1=HTGklasse 1)	0,43	0,13	3,9	ja
HTGklasse 2 (0=overig; 1=HTGklasse 2)	0,43	0,16	4,5	ja
HTGklasse 3 (0=overig; 1=HTGklasse 3)	0,21	0,08	2,2	nee
HTGklasse 4 (0=overig; 1=HTGklasse 4)	0,16	0,05	1,5	nee
constante	6,5		29,1	ja
R2 (adj.)	0,04			

* 1%-niveau.

Tabel bijlage 4.12b Analyse van de residuen per heterogeniteitsklasse

	1	2	3	4	5
R2 (adj.)	0,01	0,02	0,00	0,00	0,00

Tabel bijlage 4.13a Politieke kennis (0=geen; 3=hoog)

Variabele	B	beta	T	sign.*
seks (1=man; 2=vrouw)	-0,07	-0,03	-1,4	nee
leeftijd (in jaren)	0,01	0,12	4,1	ja
woonduur (in jaren)	0,01	0,23	7,8	ja
opleiding (1=laag; 3=hoog)	0,30	0,16	6,2	ja
actief in organisaties (0=niet; 2=sterk)	0,26	0,20	8,0	ja
HTGklasse 1 (0=overig; 1=HTGklasse 1)	0,20	0,07	2,2	nee
HTGklasse 2 (0=overig; 1=HTGklasse 2)	0,33	0,14	4,3	ja
HTGklasse 3 (0=overig; 1=HTGklasse 3)	0,15	0,06	1,8	nee
HTGklasse 4 (0=overig; 1=HTGklasse 4)	0,02	0,01	0,2	nee
constante	-0,1		-0,4	nee
R2 (adj.)		0,15		

* 1%-niveau.

Tabel bijlage 4.13b Analyse van de residuen per heterogeniteitsklasse

	1	2	3	4	5
R2 (adj.)	0,02	0,01	0,00	0,01	0,03
significante regressiecoëfficiënt bij: actief in organisatie					-

Tabel bijlage 4.14a Politieke activiteit (0=geen; 1=actief geweest)

Variabele	B	beta	T	sign.*
seks (1=man; 2=vrouw)	-0,05	-0,05	-1,9	nee
leeftijd (in jaren)	-0,00	-0,02	-0,5	nee
woonduur (in jaren)	-0,00	-0,04	-1,1	nee
opleiding (1=laag; 3=hoog)	0,08	0,10	3,7	ja
actief in organisaties (0=niet; 2=sterk)	0,13	0,22	8,6	ja
HTGklasse 1 (0=overig; 1=HTGklasse 1)	0,07	0,05	1,6	nee
HTGklasse 2 (0=overig; 1=HTGklasse 2)	0,04	0,04	1,2	nee
HTGklasse 3 (0=overig; 1=HTGklasse 3)	0,02	0,02	0,5	nee
HTGklasse 4 (0=overig; 1=HTGklasse 4)	-0,04	-0,03	-0,9	nee
constante	0,40		4,6	ja
R2 (adj.)		0,07		

* 1%-niveau.

Tabel bijlage 4.14b Analyse van de residuen per heterogeniteitsklasse

	1	2	3	4	5
R2 (adj.)	0,00	0,00	0,00	0,02	0,00

4.1.4 Omgevingsadressendichtheid

Als laatste extra onderscheidend criterium bevat IWG93 de OAD van de woongemeente van de respondent. In hoofdstuk 5 is vooral om praktische redenen ervoor gekozen om in enkele bestanden onderscheiden te maken op basis van het aantal inwoners van de woongemeente van de respondent. Daarbij is opgemerkt dat de OAD mogelijk vanuit inhoudelijke optiek relevanter is. Omdat dit gegeven pas vanaf 1990 beschikbaar is, kunnen alleen in IWG93 hiermee onderscheiden tussen respondenten worden aangebracht. Daarbij zijn de respondenten in dit bestand op basis van de OAD in vijf even grote groepen onderverdeeld. De eerste klasse kent respondenten wier OAD van hun gemeente de waarde van 387 niet te boven gaat. In de tweede klasse bevinden de waarden zich tussen 387 en 786, in de derde klasse tussen 786 en 1.342, in de vierde klasse tussen 1.342 en 2.026, en in de laatste klasse boven 2.026. De uitkomsten van de relevante analyses zijn als volgt.

Tabel bijlage 4.15 Verklaarde variantie en vastgestelde regressiecoëfficiënten bij elke OAD-klasse, per indicator voor betrokkenheid

	Afhankelijke variabelen					
	belangstelling lokale politiek	mening lokale responsiviteit	mening lokale politieke competentie	beoordeling gemeentebestuur	lokale politieke kennis	lokale politieke activiteit
OAD-klasse 1	0,02*	0,34	0,01*	0,36	0,35	0,12
OAD-klasse 2	-0,01*	0,25	0,04	0,25*	0,37	0,12
OAD-klasse 3	-0,02*	0,30	0,04*	0,25*	0,22	0,07*
OAD-klasse 4	0,13	0,11*	-0,02*	0,22*	0,18*	0,03*

Bron: IWG93.

* Niet significant.

** Afgezet tegen OAD-klasse 5.

Het in tabel bijlage 4.15 weergegeven beeld lijkt sterk op wat in tabel 7.3 is opgenomen. In die specifieke tabel is de schaal van gemeenten als onderscheidend criterium benut, hier is dat de OAD. Eerder is al vermeld dat de correlatie tussen het inwoneraantal van een gemeente en de OAD 0,75 is. Met die wetenschap is het niet verwonderlijk dat tabel bijlage 4.15 slechts marginaal afwijkt van tabel 7.3.

Ook hier kunnen voor de volledigheid nog de relevante aanvullende tabellen worden gepresenteerd.

Legenda bij de tabellen met de toevoeging 'b'

1. OAD ≤ 387	4. OAD > 1342 en ≤ 2026
2. OAD > 387 en ≤ 786	5. OAD > 2026
3. OAD > 786 en ≤ 1342	

Tabel bijlage 4.16a Politieke interesse (1=geen; 4=veel)

Variabele	B	beta	T	sign.*
seks (1=man; 2=vrouw)	-0,12	-0,06	-2,5	ja
leeftijd (in jaren)	0,01	0,11	3,7	ja
woonduur (in jaren)	0,00	0,01	0,2	nee
opleiding (1=laag; 3=hoog)	0,35	0,22	8,1	ja
actief in organisaties (0=niet; 2=sterk)	0,22	0,18	7,3	ja
OAD-klasse 1 (0=overig; 1=OAD-klasse 1)	-0,02	-0,01	-0,3	nee
OAD-klasse 2 (0=overig; 1=OAD-klasse 2)	0,01	0,00	0,1	nee
OAD-klasse 3 (0=overig; 1=OAD-klasse 3)	0,02	0,00	0,2	nee
OAD-klasse 4 (0=overig; 1=OAD-klasse 4)	-0,13	0,06	-1,8	nee
constante	-3,6		21,9	ja
R2 (adj.)		0,10		

* 1%-niveau.

Tabel bijlage 4.16b Analyse van de residuen per OAD-klasse

	1	2	3	4	5
R2 (adj.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Tabel bijlage 4.17a Lokale politieke responsiviteit (0=niet; 3=hoog)

Variabele	B	beta	T	sign.*
seks (1=man; 2=vrouw)	-0,01	-0,00	-0,2	nee
leeftijd (in jaren)	-0,01	-0,13	-4,2	ja
woonduur (in jaren)	-0,00	-0,03	-1,0	nee
opleiding (1=laag; 3=hoog)	-0,00	-0,00	-0,1	nee
actief in organisaties (0=niet; 2=sterk)	0,16	0,11	4,3	ja
OAD-klasse 1 (0=overig; 1=OAD-klasse 1)	0,34	0,12	3,6	ja
OAD-klasse 2 (0=overig; 1=OAD-klasse 2)	0,25	0,09	2,7	ja
OAD-klasse 3 (0=overig; 1=OAD-klasse 3)	0,30	0,11	3,2	ja
OAD-klasse 4 (0=overig; 1=OAD-klasse 4)	0,11	0,04	1,2	nee
constante	1,8		8,9	ja
R2 (adj.)		0,04		

* 1%-niveau.

Tabel bijlage 4.17b Analyse van de residuen per OAD-klasse

	1	2	3	4	5
R2 (adj.)	0,02	0,00	0,00	0,01	0,00
significante regressiecoëfficiënt bij: constante	-			+	

Tabel bijlage 4.18a Lokale politieke competentie (0=niet; 3=hoog)

Variabele	B	beta	T	sign.*
seks (1=man; 2=vrouw)	-0,36	-0,19	-7,9	ja
leeftijd (in jaren)	0,01	0,09	3,3	ja
woonduur (in jaren)	0,00	0,07	2,4	nee
opleiding (1=laag; 3=hoog)	0,38	0,23	8,9	ja
actief in organisaties (0=niet; 2=sterk)	0,14	0,12	4,9	ja
OAD-klasse 1 (0=overig; 1=OAD-klasse 1)	0,01	0,00	0,1	nee
OAD-klasse 2 (0=overig; 1=OAD-klasse 2)	0,04	0,02	0,5	nee
OAD-klasse 3 (0=overig; 1=OAD-klasse 3)	0,04	0,02	0,5	nee
OAD-klasse 4 (0=overig; 1=OAD-klasse 4)	-0,02	-0,01	-0,3	nee
constante	0,1		0,8	nee
R2 (adj.)			0,12	

* 1%-niveau.

Tabel bijlage 4.18b Analyse van de residuen per OAD-klasse

	1	2	3	4	5
R2 (adj.)	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00
significante regressiecoëfficiënt bij: constante	-				

Tabel bijlage 4.19a Tevredenheid over gemeentebestuur (1=laag; 10=hoog)

Variabele	B	beta	T	sign.*
seks (1=man; 2=vrouw)	0,08	0,04	1,4	nee
leeftijd (in jaren)	-0,01	-0,08	-2,5	nee
woonduur (in jaren)	-0,00	-0,06	-1,7	nee
opleiding (1=laag; 3=hoog)	-0,16	-0,08	-2,7	ja
actief in organisaties (0=niet; 2=sterk)	0,14	0,09	3,4	ja
OAD-klasse 1 (0=overig; 1=OAD-klasse 1)	0,36	0,12	3,5	ja
OAD-klasse 2 (0=overig; 1=OAD-klasse 2)	0,25	0,09	2,5	nee
OAD-klasse 3 (0=overig; 1=OAD-klasse 3)	0,25	0,08	2,5	nee
OAD-klasse 4 (0=overig; 1=OAD-klasse 4)	0,22	0,07	2,2	nee
constante	6,6		29,0	ja
R2 (adj.)			0,03	

* 1%-niveau.

Tabel bijlage 4.19b Analyse van de residuen per OAD-klasse

	1	2	3	4	5
R2 (adj.)	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00

Tabel bijlage 4.20a Politieke kennis (0=geen; 3=hoog)

Variabele	B	beta	T	sign.*
seks (1=man; 2=vrouw)	-0,08	-0,04	-1,5	nee
leeftijd (in jaren)	0,01	0,11	4,0	ja
woonduur (in jaren)	0,01	0,23	7,8	ja
opleiding (1=laag; 3=hoog)	0,31	0,17	6,4	ja
actief in organisaties (0=niet; 2=sterk)	0,25	0,18	7,4	ja
OAD-klasse 1 (0=overig; 1=OAD-klasse 1)	0,35	0,13	4,2	ja
OAD-klasse 2 (0=overig; 1=OAD-klasse 2)	0,37	0,14	4,5	ja
OAD-klasse 3 (0=overig; 1=OAD-klasse 3)	0,22	0,08	2,7	ja
OAD-klasse 4 (0=overig; 1=OAD-klasse 4)	0,18	0,07	2,2	nee
constante	-0,1		-0,7	nee
R2 (adj.)			0,15	

* 1%-niveau.

Tabel bijlage 4.20b Analyse van de residuen per OAD-klasse

	1	2	3	4	5
R2 (adj.)	0,02	0,04	0,00	0,00	0,04
significante regressiecoëfficiënt bij:					
- leeftijd		-			
- actief in organisatie					-

Tabel bijlage 4.21a Politieke activiteit (0=geen; 1=actief geweest)

Variabele	B	beta	T	sign.*
seks (1=man; 2=vrouw)	-0,05	-0,05	-1,8	nee
leeftijd (in jaren)	-0,00	-0,02	-0,7	nee
woonduur (in jaren)	-0,00	-0,03	-0,9	nee
opleiding (1=laag; 3=hoog)	0,09	0,11	4,0	ja
actief in organisaties (0=niet; 2=sterk)	0,13	0,20	8,1	ja
OAD-klasse 1 (0=overig; 1=OAD-klasse 1)	0,12	0,10	2,9	ja
OAD-klasse 2 (0=overig; 1=OAD-klasse 2)	0,12	0,10	3,0	ja
OAD-klasse 3 (0=overig; 1=OAD-klasse 3)	0,07	0,06	1,9	nee
OAD-klasse 4 (0=overig; 1=OAD-klasse 4)	0,03	0,03	0,8	nee
constante	0,34		3,9	ja
R2 (adj.)			0,07	

* 1%-niveau.

Tabel bijlage 4.21b Analyse van de residuen per OAD-klasse

	1	2	3	4	5
R2 (adj.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

2. Belang van de lokale politiek

Volgens de articulerende benadering is het herkennen van belangen van grote invloed op de mate van politieke betrokkenheid. Burgers die de lokale politiek belangrijk vinden, zouden daarom ook een hogere mate van betrokkenheid bij die lokale politiek moeten hebben. In hoofdstuk 6 en 7 is gerapporteerd over de betekenis van dit aspect in IWG91.

In de NIPO-bestanden is eveneens direct gevraagd naar het belang dat respondenten hechten aan de lokale politiek. Op een driepuntsschaal ('veel', 'weinig', 'geen') konden respondenten dit belang aangeven.

Het is echter een nadeel dat in slechts drie van de vijf onderzoeksjaren (1986, 1994, 1998) deze vraag is gesteld. Om die reden is dit gegeven niet in hoofdstuk 6 en 7 aan de orde geweest.

In deze bijlage wordt dit gegeven wel in de analyses betrokken. Het spreekt voor zich dat dit alleen in een combinatiebestand van de metingen van 1986, 1994 en 1998 is gebeurd. De gegevens uit 1982 en 1990 blijven hier buiten beschouwing.

Uit bivariate analyses van enerzijds het belang dat respondenten hechten aan de lokale politiek en anderzijds de indicatoren (in dit bestand een beperkt aantal) voor betrokkenheid bij de lokale politiek, blijkt inderdaad een positief verband. Respondenten die aan de lokale politiek een

hoger belang toekennen, tonen zich over het algemeen ook meer betrokken bij de lokale politiek. Tegelijkertijd gaat het niet om sterke verbanden. Met uitzondering van de belangstelling voor de lokale politiek bevinden de correlatiecoëfficiënten zich rond 0,1. De correlatie tussen belangstelling voor de lokale politiek en het belang dat respondenten toekennen aan deze politiek, is 0,3.

In de volgende tabellen worden resultaten van analyses, vergelijkbaar met die in hoofdstuk 7, gepresenteerd. De verschillen zijn dat, zoals opgemerkt, de gegevens louter ontleend zijn aan de gegevens uit de jaren 1986, 1994 en 1998. Van groter inhoudelijk belang is dat in deze analyses ook de betekenis van het belang dat respondenten toekennen aan de lokale politiek, in ogenschouw wordt genomen. Om die informatie te accentueren krijgen de berekende regressiecoëfficiënten en dergelijke een 'opvallende' plaats in de tabellen.

Legenda bij de tabellen met de toevoeging 'b'

1. Minder dan 10.000 inwoners	4. 50.000 – 100.000 inwoners
2. 10.000 – 20.000 inwoners	5. 100.000 – 400.000 inwoners
3. 20.000 – 50.000 inwoners	6. Meer dan 400.000 inwoners

Tabel bijlage 4.22a Lokale politieke belangstelling (1=geen; 4=hoog)

Variabele	B	beta	T	sign.*
sekse (1=man; 2=vrouw)	-0,01	-0,01	-0,3	nee
leeftijd (1=jong; 6=oud)	0,05	0,09	4,8	ja
inkomen (1=laag; 12=hoog)	0,04	0,10	5,4	ja
links (1) – rechts (7)	-0,04	-0,06	-3,1	ja
toegekend belang lokale politiek (1=geen; 3=veel)	0,41	0,31	17,3	ja
klasse 1 (0=overig; 1=minder dan 10.000 inw.)	0,05	0,02	0,8	nee
klasse 2 (0=overig; 1=10.000 – 20.000 inw.)	-0,15	-0,07	-2,7	ja
klasse 3 (0=overig; 1=20.000 – 50.000 inw.)	-0,06	-0,03	-1,2	nee
klasse 4 (0=overig; 1=50.000 – 100.000 inw.)	-0,15	-0,06	-2,6	ja
klasse 5 (0=overig; 1=100.000 – 400.000 inw.)	-0,11	-0,05	-2,0	nee
constante	3,2		32,4	ja
R ² (adj.)		0,13		

* 1%-niveau.

Tabel bijlage 4.22b Analyse van de residuen per gemeentegrootteklasse

	1	2	3	4	5	6
R2 (adj.)	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,03
significante regressiecoëfficiënt bij: toegekend belang gemeentepolitiek						+

Tabel bijlage 4.23a Vertrouwen in raadsleden

Variabele	B	beta	T	sign.*
seks (1=man; 2=vrouw)	0,00	0,00	0,2	nee
leeftijd (1=jong; 6=oud)	-0,03	-0,09	-4,7	ja
inkomen (1=laag; 12=hoog)	0,01	0,05	2,4	nee
links (1) – rechts (7)	-0,01	-0,02	-0,8	nee
toegekend belang lokale politiek (1=geen; 3 =veel)	0,07	0,09	4,6	ja
klasse 1 (0=overig; 1=minder dan 10.000 inw.)	0,19	0,10	4,6	ja
klasse 2 (0=overig; 1=10.000 – 20.000 inw.)	0,05	0,04	1,5	nee
klasse 3 (0=overig; 1=20.000 – 50.000 inw.)	0,07	0,06	2,2	nee
klasse 4 (0=overig; 1=50.000 – 100.000 inw.)	0,02	0,02	0,7	nee
klasse 5 (0=overig; 1=100.000 – 400.000 inw.)	0,08	0,06	2,4	nee
constante	0,5		9,2	ja
R2 (adj.)			0,02	

* 1%-niveau.

Tabel bijlage 4.23b Analyse van de residuen per gemeentegrootteklasse

	1	2	3	4	5	6
R2 (adj.)	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Tabel bijlage 4.24a *Vertrouwen in eigen invloed*

Variabele	B	beta	T	sign.*
seks (1=man; 2=vrouw)	-0,00	-0,00	-0,6	nee
leeftijd (1=jong; 6=oud)	-0,04	-0,13	-7,0	ja
inkomen (1=laag; 12=hoog)	0,02	0,10	5,3	ja
links (1) – rechts (7)	-0,01	-0,03	-1,7	nee
toegekend belang lokale politiek (1=geen; 3 =veel)	0,09	0,11	6,2	ja
klasse 1 (0=overig; 1=minder dan 10.000 inw.)	0,02	0,01	0,6	nee
klasse 2 (0=overig; 1=10.000 – 20.000 inw.)	0,04	0,03	1,1	nee
klasse 3 (0=overig; 1=20.000 – 50.000 inw.)	0,02	0,02	0,7	nee
klasse 4 (0=overig; 1=50.000 – 100.000 inw.)	0,04	0,03	1,2	nee
klasse 5 (0=overig; 1=100.000 – 400.000 inw.)	0,04	0,03	1,2	nee
constante	0,7		12,0	ja
R2 (adj.)			0,04	

Tabel bijlage 4.24b *Analyse van de residuen per gemeentegrootteklasse*

	1	2	3	4	5	6
R2 (adj.)	0,00	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00
significante regressiecoëfficiënt bij: toegekend belang lokale politiek	+					

Tabel bijlage 4.25a *Tevredenheid over gemeentebestuur (1=zeer ontevreden; 5=zeer tevreden)*

Variabele	B	beta	T	sign.*
seks (1=man; 2=vrouw)	0,07	0,05	2,4	nee
leeftijd (1=jong; 6=oud)	-0,00	-0,00	-0,2	nee
inkomen (1=laag; 12=hoog)	-0,00	-0,00	-0,3	nee
links (1) – rechts (7)	0,03	0,06	3,1	ja
toegekend belang lokale politiek (1=klein; 4=groot)	0,12	0,09	4,9	ja
klasse 1 (0=overig; 1=minder dan 10.000 inw.)	0,35	0,12	5,1	ja
klasse 2 (0=overig; 1=10.000 – 20.000 inw.)	0,29	0,14	5,3	ja
klasse 3 (0=overig; 1=20.000 – 50.000 inw.)	0,24	0,13	4,7	ja
klasse 4 (0=overig; 1=50.000 – 100.000 inw.)	0,03	0,01	0,5	nee
klasse 5 (0=overig; 1=100.000 – 400.000 inw.)	0,13	0,07	2,5	nee
constante	2,6		32,5	ja
R2 (adj.)		0,04		

* 1%-niveau.

Tabel bijlage 4.25b *Analyse van de residuen per gemeentegrootteklasse*

	1	2	3	4	5	6
R2 (adj.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Het effect van de toevoeging van de variabele die de informatie bevat over het toegekende belang aan de lokale politiek, is opmerkelijk. Over het algemeen zijn in dit proefschrift niet of nauwelijks hoge waarden voor de verklaarde variantie aangetroffen, terwijl significante regressiecoëfficiënten bij de diverse onafhankelijke variabelen eerder uitzondering dan regel zijn. De vastgestelde regressiecoëfficiënten bij deze extra variabele zijn echter in alle vier analyses significant. Opmerkelijker is dat de verklaarde variantie in de analyse waar de belangstelling voor de lokale politiek de afhankelijke variabele is, toeneemt van 3 naar 13%. Dit laatste is overigens geen effect van het feit dat de analyses slechts in drie van de vijf onderzoeksjaren zijn uitgevoerd. In dezelfde drie onderzoeksjaren zou de verklaarde variantie in tabel bijlage 4.22a *zonder* de informatie over het toegekende belang aan de lokale politiek eveneens slechts 3% zijn.

De inhoudelijke betekenis van deze bevinding is toch minder opmerkelijk. Het resultaat dat mensen die een groot belang toekennen aan de lokale politiek, ook blijf geven van meer belangstelling voor de lokale politiek, heeft een sterk tautologische bijklank. Bij nader inzien

zou het opvallend vreemd zijn als dit niet het geval was. De toename van de verklaarde variantie in de overige tabellen, in vergelijking met de tabellen in hoofdstuk 7, is veel beperkter. Maar mede gezien het feit dat de vastgestelde regressiecoëfficiënten bij deze variabele steeds significant zijn, kan wel degelijk worden vastgesteld dat in lijn met de articulerende benadering het belang dat mensen toekennen aan de lokale politiek van invloed is op hun betrokkenheid bij die politiek.

4.3 Nadere verkenning van het eventueel verschillende effect van diverse achtergrondkenmerken op lokaal en nationaal niveau; interactie-effecten in THT83

De regressieanalyses waarvan in hoofdstuk 6 verslag is gedaan, hebben twee doeleinden. In eerste instantie wordt inzichtelijk gemaakt of er sprake is van een verschillende mate van betrokkenheid bij de lokale en de nationale politiek. Vervolgens wordt geïnventariseerd of enkele kenmerken van individuen op lokaal niveau een ander effect op de politieke betrokkenheid hebben dan op nationaal niveau. Dat laatste blijkt slechts zeer incidenteel het geval. Louter bij analyses in THT83 waarbij 'belangstelling voor (nationale of lokale) aangelegenheden' of 'lezen over (nationale of lokale) gebeurtenissen' de afhankelijke variabele vormt, blijkt dat er bij de analyse van de onverklaard gebleven variantie in de lokale context significante effecten worden aangetroffen. Blijkbaar hebben kenmerken als sekse, opleiding of gemeentegrootte in de lokale context een ander effect op deze afhankelijke variabelen dan in de nationale context.

Dit impliceert dat de *interactie* tussen deze kenmerken en de lokale context nader moet worden geëxploreerd (zie bijvoorbeeld Lewis-Beck, 1984: 54 v.v.). Met het woord *interactieterm* wordt aangegeven dat deze kenmerken worden gecombineerd met de LN-variabele: de variabele die aangeeft of de betrokkenheid op het lokaal dan wel nationaal niveau betrekking heeft. Deze variabele heeft de waarde 1 ('lokaal niveau') of 0 ('nationaal niveau'). Als het gaat om de interactie tussen de nationale context en andere specifieke kenmerken, vindt vermenigvuldiging met 0 plaats. Dergelijke interactiekenmerken spelen dan geen rol in de vergelijking. In de vergelijking blijven dus alleen de kenmerken van belang als ze gerelateerd zijn aan het vaststellen van betrokkenheid in de lokale context. Dit impliceert in de eerste algemene vergelijkingen dat in feite wordt onderzocht of deze kenmerken zowel in het algemeen als in interactie met de LN-variabele een bijdrage leveren aan de verklaarde variantie. Tabel 4.26 en 4.27 laten duidelijk zien dat de kenmerken geslacht, leeftijd, opleiding, lidmaatschap van een lokale vereniging, familie en/of vrienden in de gemeente en gemeentegrootte in de lokale context een significant ander effect hebben op de afhankelijke variabele dan in de nationale context.

Tabel bijlage 4.26 Aandacht voor lokale of nationale aangelegenheden (1=geen; 3=veel)

Variabele	B	beta	T	sign.*
geslacht (1=man; 2=vrouw)	-0,17	-0,13	-7,5	ja
leeftijd (in jaren)	0,00	0,11	5,2	ja
woonduur (in jaren)	-0,00	-0,06	-3,4	ja
opleiding (1=laag; 4=hoog)	-0,26	-0,40	-20,1	ja
oordeel woonplaats (1=negatief; 4=positief)	0,03	0,03	2,2	nee
lidmaatschap vereniging (0=niet; 1=ja)	0,06	0,04	2,4	nee
familie/vrienden in gemeente (0=niemand; 2=beide)	-0,07	-0,08	-4,4	ja
huur-/koopwoning	0,05	0,04	3,0	ja
gemeentegrootte (absolute aantallen)	0,00	0,06	3,7	ja
geslacht x LN	0,16	0,19	5,0	ja
leeftijd x LN	-0,00	-0,11	-2,6	ja
opleiding x LN	0,20	0,44	11,4	ja
lidmaatschap vereniging x LN	0,12	0,07	3,5	ja
familie/vrienden in gemeente x LN	0,12	0,15	5,6	ja
gemeentegrootte x LN	-0,00	-0,13	-5,1	ja
nationaal (0) / lokaal (1)	-0,49	-0,36	-6,1	ja
constante	2,9		38,6	ja
R2 (adj.)		0,16		

* 1%-niveau.

Tabel bijlage 4.27 Lezen lokaal of nationaal nieuws (1=nooit; 4=vaak)

Variabele	B	beta	T	sign.*
geslacht (1=man; 2=vrouw)	0,42	0,18	11,1	ja
leeftijd (in jaren)	-0,01	-0,15	-8,3	ja
woonduur (in jaren)	0,00	0,03	2,1	nee
opleiding (1=laag; 4=hoog)	0,40	0,35	18,7	ja
oordeel woonplaats (1=negatief; 4=positief)	0,04	0,02	1,8	nee
lidmaatschap vereniging (0=niet; 1=ja)	-0,11	-0,05	-2,8	ja
familie/vrienden in gemeente (0=niemand; 2=beide)	0,10	0,06	3,7	ja
huur-/koopwoning	0,01	0,00	0,5	nee
gemeentegrootte (absolute aantallen)	-0,00	-0,02	-1,3	nee
geslacht x LN	-0,70	-0,48	-13,1	ja
leeftijd x LN	0,03	0,55	14,8	ja
opleiding x LN	-0,60	-0,73	-20,5	ja
lidmaatschap vereniging x N	0,39	0,14	7,3	ja
familie/vrienden in gemeente x LN	-0,09	-0,06	-2,4	nee
gemeentegrootte x LN	-0,00	-0,11	-4,6	ja
nationaal (0) / lokaal (1)	2,3	0,97	17,4	ja
constante	0,7		6,1	ja
R2 (adj.)		0,27		

* 1%-niveau.

Aan de hand van het effect van geslacht op aandacht voor lokale of nationale aangelegenheden (tabel 4.26) zal de betekenis van het interactie-effect verduidelijkt worden. Dit effect kan niet worden geïnterpreteerd zonder het oorspronkelijke effect daarbij in ogenschouw te nemen. Om het effect van geslacht op aandacht voor lokale politiek te bepalen dient het interactie-effect namelijk bij het oorspronkelijke effect te worden opgeteld. Het effect van geslacht is -0,17, wat aangeeft dat vrouwen minder belangstelling hebben voor *nationale* politiek dan mannen. Het interactie-effect van geslacht en lokale politiek is 0,16: dit geeft aan dat het oorspronkelijke negatieve effect van geslacht op lokaal niveau 0,16 hoger ligt dan op nationaal niveau. Op lokaal niveau is het effect van geslacht dus: $-0,17 + 0,16 = 0,01$, wat aangeeft dat mannen en vrouwen ongeveer evenveel belangstelling hebben voor lokale aangelegenheden. Opvallend is dat in vrijwel alle gevallen het interactie-effect een tegengesteld effect heeft ten opzichte van het oorspronkelijke effect. Dit impliceert dat verschillen in algemene betrokkenheid die blijkbaar bestaan tussen bepaalde groepen respondenten (mannen/vrouwen, leeftijdsgroepen, verschillen in opleiding etc.), op lokaal niveau wezenlijk geringer zijn. In sommige gevallen blijkt zelfs dat bepaalde groepen (bijvoorbeeld lageropgeleiden) die in het algemeen minder belangstelling voor nieuws hebben, juist meer belangstelling voor lokaal nieuws hebben.

In hoofdstuk 6 is echter erop gewezen dat beide afhankelijke variabelen geen bijster goede indicator vormen voor (lokale) *politieke* betrokkenheid. Er is kennisgenomen van het feit dat er op lokaal niveau significante regressiecoëfficiënten bij diverse kenmerken zijn vastgesteld, maar tegelijkertijd is gesteld dat hieraan wat *politieke* betrokkenheid betreft nauwelijks conclusies kunnen worden verbonden. Dat maakt het verder analyseren van de interactie tussen deze kenmerken en de lokale context weinig belangrijk voor het onderwerp van dit proefschrift.